

"PRAGMATIC" TEXTUALITY

Diana Beatrice Burcea

PhD Student, University of Craiova

Abstract: In the linguistic and literary studies, the concept of „text” has a variety of definitions. On one hand, the notion is assimilated to the written discourse, the literary work and, on the other hand, it is considered to be a synonym for discourse. The pragmatic perspective bestows the „text” concept a distinct functional dynamics in textual linguistics, being regarded as a linguistic communication tool. The individual characteristic of the „textuality standard” establishes the idea of existence of two texts, depending on the communication factors in the spirit of Heinrich Plett’s theory, we intend to pursue in the postmodern poetic discourse, a few pragmatic aspects of the text: extension (in relation with the purpose of the communication act), delimitation (responsible of the communication’s double interruption) and coherence (regarding the textualization and reception of the text). The Corpus taken into consideration identifies by novelty and variety.

Keywords: communication act, discourse, enunciation, pragmatics, textuality.

1. INTRODUCERE

Perspectiva pragmatică conferă conceptului „text” o dinamică funcțională aparte în lingvistica textuală. „Poezia gramaticii și produsul ei literar, gramatica poeziei” au fost adesea ignorate de critici și minimalizate de lingviști, dar valorificate intens de „scriitorii-creatori” (Jakobson 1964: 120).

În studiile lingvistice și literare, conceptul „text” cunoaște o varietate de definiții. Pe de o parte, noțiunea este asimilată discursului scris, operei literare, și, pe de altă parte, este considerată un sinonim al discursului. Acestor delimitări li se adaugă o „extensie trans-semiotică”. În cadrul pragmaticii textului, noțiunea este definită ca o „secvență lingvistică scrisă sau vorbită formând o unitate comunicațională”, înțelegându-se prin aceasta o înșiruire de fraze, o frază sau un fragment dintr-o frază. Se subliniază că noțiunile „text” și „frază” nu

se află pe același plan, structurile textuale fiind „entități comunicaționale”, chiar dacă sunt realizate prin intermediul „entităților lingvistice” (Ducrot, Schaeffer 1996: 384).

Heinrich Plett, în *Știința textului și analiza de text* (1983), propune o perspectivă pragmatică asupra textului înțeles ca „instrument al comunicării lingvistice între emițător și receptor” (1983: 83). Factorii comunicării sunt răspunzători de producerea și de receptarea textului. Noțiunea pragmatică de „text” se caracterizează printr-o „dinamică procesuală”. În consecință, subliniază Plett, norma textualității se dovedește a fi una individuală. În actul comunicării, un text este diferit atât pentru emițător, cât și pentru receptor. Din punct de vedere pragmatic, există două texte, în funcție de conceperea și înțelegerea acestora. Astfel, într-un anumit mod concepe textul emițătorul și într-un anumit mod înțelege textul receptorul. Constatarea este valabilă, atât în situația în care mai mulți cititori / auditori vin în contact cu același text, cât și în situația în care autorul și receptorul unui text reprezintă aceeași persoană. Similaritatea este explicată de Plett prin „diferența comunicativă” de care este responsabil factorul timp. Mai mult, din perspectivă pragmatică, nu se poate încheia niciodată complet „un anume fel de a fi al textului” (*ibidem*: 84).

În studiul de față, am avut în vedere câteva modalități de realizare pragmatică a discursului poetic postmodern: extensiunea, delimitarea, coerența.

2. Extensiunea pragmatică a textului

Apariția textelor ca „individualități condiționate comunicativ” și nu „în sine” a generat opinii diferite în cazul „judecăților pe text”. În acest sens, știința literaturii a fost preocupată de tipologia cititorilor, ceea ce favorizează anumite proceduri metodologice. Lingvistica modernă, subliniază Heinrich Plett, a fost preocupată de posibilitatea dezvoltării unei teorii pentru *parole* (performanță), pe lângă cea consacrată pentru *langue* (competență). Acest fapt este realizabil doar dacă norma individuală se suprapune pe cea socială, condiționată istoric. În consecință, „norma textualității pragmatice” reprezintă „ceea ce este recunoscut de către o societate ca fiind constitutiv pentru text într-un anume loc, la un anume moment, într-o anume situație” (*ibidem*: 85). Nu întâmplător, „norma textualității pragmatice” se află în permanentă schimbare.

Heinrich Plett a observat că, sub aspect pragmatic, extensiunea unui text are coordonate diferite față de conexiunea dintre semne, specifică punctului de vedere sintactic. Conform analizei sale, „sintactica textului” are rol exclusiv în sfera „spațiului de condiționare creat de actul de comunicare”. Textul nu apare ca „o structură imanentă sistemului”, ci ca „o unitate funcțional-comunicativă”. Din această perspectivă, extensiunea unui text nu se subordonează normelor cantitative minimale, ci doar scopului actului de comunicare. Criteriul textualității este reprezentat de „unitatea funcționalității”, a strategiei textului. Astfel, este posibil ca un fonem, un morfem sau o propoziție să poată dobândi statut de text (*ibidem*: 86). În virtutea analizei lui Plett, observăm că statutul de „text” este valorificat nuanțat în poezia Martei Petreu. Fonemul („O”) devine text, exteriorizând plictisul existențial. Contrapunctul pe care îl instituie în actele de vorbire expresive antrenează eul enunțării într-o rătăcire nesfârșită („zile lungi”; „deșert de zile”; „rătăcire prelungă”). Absența perspectivei este asumată resemnat, în oftatul timid al ființei („O”):

dimineța îmi spun (cu spaimă cu silă cu disperare)

încă o zi. Ce lungă-i ziua. Ce viață lungă

făcută din zile lungi.

O. Ce deșert de zile. Ce rătăcire prelungă. Aș vrea

să nu mă fi trezit

(Petreu, *Există mecanismul funcționând*, 2011: 283)

Uneori, morfemul poate deveni text. În poemul lui Florin Iaru, *Mofturi 1900*, dinamica textului aduce în atenție roluri ilocutive, ca efect al unor strategii lingvistice de acțiune. Frecvența directivelor („cască”, „umple”, „gustă”, „apasă”, „șipă”, „mișcă” etc.) simulează interacțiunea. Modalizarea, instituită prin modalitatea apreciativă, circumscrie conținutul propozițional locutorului și momentului enunțării (Zafiu 2005: 694). Aglutinarea conferă repetiției fluența oralității („e bine ebineebineebineee e e e”). Actul enunțativ debordant culminează cu valoarea ilocuționară a deicticului („ACUM!”). Prin valențele deictice ale morfemului, plasat în poziție mediană, se menține iluzia simultaneității cu actul enunțativ. Expresivele consecutive ilocuției instituie distanța enunțativă:

Cască ochii, umple urechea, gustă momentul –
apasă butonul, nu sta, țipă, mișcă, mușcă
uite că vine, ține-te bine – aibi curaj, ca mine –
e bine ebineebineebineee e e e

ACUM!

a dat o ploaie grasă în răcnetele noastre
a inventat o eclipsă a tușit o lipsă
a scuipat o durere ninsă în meningea noastră ruptă
a trimis un înger neterminat la luptă
(Iaru, *Mofturi 1900*, 1984: 74)

Alteori, o propoziție poate deveni text. Poemul lui Andrei Bodiș, *Când vom fi cu toții boschetari*”, are un final incongruent. Dincolo de atmosfera evocată, enunțul constatativ („E liniște.”) consacră o stare de fapt: deziluzia. Paralelismul sintactic din secvențele de discurs raportat direct („Nu mai trăiesc 15 ani / să-i văd pe toți boschetari”; „Nu mai trăiesc 15 ani”) mențin tonalitatea obsesivă. Aceste secvențe sunt întretăiate de acte de vorbire expresive („În spate se întind liniile albe / Punctate perfect pe asfalt”). Eul enunțării asumă prin generalizare deziluzia bătrânului. Intensificarea semantică, prin paralelismul sintactic („Lumea e de acord cu el / În general lumea e de acord cu el”), instituie resemnarea mundană. Din punct de vedere pragmatic, observă Plett, textele pot avea valențe polifuncționale. În acest sens, textele permit interpretări diferite. De multe ori, autorii adaugă textului „semnale metapragmatice”(1983: 88). Din această perspectivă, enunțul final („E liniște.”) poate fi multiplu interpretat: ca exteriorizare a calmului interior, ca o constatare a stării naturii, ca o consfințire a acordului general, ca o deziluzie, ca un semn al dispariției bătrânului. Considerăm un „semnal metapragmatic”, tectonica textului. Enunțul în cauză este o unitate distinctă, care poate reorienta înțelegerea pragmatică a textului. Polifuncționalitatea textelor „se datorează utilizării lor variabile în legătură cu același purtător de semn” (*ibidem*: 97).

„Nu mai trăiesc 15 ani
să-i văd pe toți boschetari”
spune bătrânul.

În spate se întind liniile albe

Punctate perfect pe asfalt

„Nu mai trăiesc 15 ani” zice bătrânul „boschetarilor” mai spune

încet printre dinți

Lumea e de acord cu el

În general lumea e de acord cu el.

E liniște.

(Bodiu, *Când vom fi cu toții boschetari*, 2008: 30)

Extensiunea pragmatică a textului este în strânsă legătură cu „dominarea unei strategii funcționale în comunicare”. Aceasta conferă „punerii în text” un „statut comunicativ” specific. Strategiile textuale sau rolurile ilocutive au însușiri de „universalii pragmatice” (Plett 1983: 97).

3. Delimitarea pragmatică a textului

Heinrich Plett consideră că se poate vorbi de o delimitare pragmatică a textului prin „întreruperea dublă a comunicării”. Rolul major revine factorilor comunicării. Actul comunicării este uneori marcat de „semnale metapragmatice”, inserate la începutul sau la finele „fluxului semiotic”. Criteriul orientativ îl constituie, după Plett, „unitatea funcției comunicative”. Se ține cont de factori comunicativi (emițător, receptor, canal, situație de comunicare) și nu de „factori imanenți textului”. În delimitarea unui text, intervin reguli stricte, caracteristice speciilor de texte. (1983: 90-92).

O caracteristică a poeziei postmoderne o reprezintă anularea granițelor dintre diferite tipuri de texte. În poezia lui Cristian Popescu, *Despre tata și noi*,¹ este inserat parodic un text funcțional („Certificat de deces jubiliar”). Pe lângă limitele externe, textul inserat prezintă și limite interne. În funcție de acestea, textul parodic este împărțit în „unități comunicative

¹ Textul este inclus în *Antologia poeziei generației 80* (Mușina 2002: 301-303).

parțiale”, care respectă un anumit tipic: antetul („Consiliul Popular al sectorului 7, Comitetul Executiv), actul legislativ în vigoare la acea dată („decretul nr. 149), actul conferit („Certificat de deces jubiliar”), evenimentul („cu ocazia împlinirii a 10 ani de la încetarea din viață”), formula de adresare („Mult stimate tov. colonel”), conținutul propriu-zis („sunt fericit ca să vă felicit din toată inima atât din partea mea cât și a familiei mele, cu prilejul conferirii titlului jubiliar. Primiți, vă rog, cele mai sincere urări de bine”), date de identificare („Seria D5, nr. 034201. Data nașterii: anul 1985, luna decembrie, ziua 23. Locul nașterii: orașul București.), date de consemnare a decesului [„Decesul a fost trecut în registrul stării civile la 23 decembrie 1985. Data decesului: anul 1985, luna decembrie, ziua 23 (cifre și litere). Locul decesului: orașul București.”], autentificarea prin semnătură. Deteriorarea semnăturii („Dar e indescifrabilă semnătura”) este suplinită în metatext de semnul iconic al stemei („Ah, câtă bucurie, cât entuziasm familial / Ne-a produs Consiliul Popular! / Ah, dacă am ști autorul ca să-i strângem mâna cu toată căldura / Dar e indescifrabilă semnătura! / Oricum, sub litera hârtiei / Strălucește Stema României!”). Coincidența datelor de naștere, de deces și de căsătorie transpun textul în registru absurd. Lipsa de proprietate a termenilor („Certificat de deces jubiliar”, conferirea „titlului jubiliar” la „împlinirea a 10 ani de la încetarea din viață”, inadecvarea „urărilor de bine”) afectează codul lingvistic, etic, moral, religios, juridic.

Glisarea constantă între registrul solemn și parodic este dublată de efecte pragmatice. Semnalele metapragmatice (formula de adresare, denumirea actului, ocazia, semnul iconic) au caracter de „topoi” („Topos”).² Supralicitarea mesajului subversiv transpune textul nonficțional în derizoriu. Expresivul oficial („Mult stimate tov. colonel”), pe lângă impactul social-politic, anunță un text de tip etic,³ fiind fundamentat pragmatic. Delimitarea se poate realiza doar dacă există un scop comunicativ (felicitarea cu ocazia conferirii „titlului jubiliar”). Normele sociale care semnalează începutul și sfârșitul unui text sunt dublate de acte de vorbire expresive (formula de adresare), directive („Primiți”). Convențiile de semnalizare (antetul, decretul în vigoare, coordonatele spațio-temporale, datele de identificare personale), specifice categoriei respective de text („Certificatul de deces jubiliar”) transpun registrul oficial în ridicol. Performativul („vă rog”) consacră deferența parodică. În aceeași linie parodică, metatextul simulează „entuziasmul familial”. Simulacrul oficial este manifestat în literă, nu în spirit. Supraviețuirea prin ironie, prin parodie reprezintă o replică artistică față de

² În termenii lui Heinrich Plett (1983: 89).

³ În termenii lui Harweg (apud Plett 1983: 90).

clișeizare. Stereotipiile birocratice demască fațete ale kitsch-ului existențial. Complicitatea ideologică și, nu în ultimul rând existențială, amplificată în metatext, închide cercul vicios al cotidianului trucat. Lipsa autenticității (semnătura indescifrabilă) este suplinită iconic („Stema României”). Particularul se pierde în categorial. Cadrul estetic al textului-ramă prefigurează distanța enunțiativă („a explicat”, „au trăit”, „ai trăit”, „ai fost”). Relația ipseitate-ileitate („Tu ai fost colonel. Eu sunt liniștit”) oferă o derogare liniștitoare de la convențiile sociale, ideologice. Performativul insinuează depersonalizarea („iau poziția de drepti”). În ultimele versuri ale fragmentului, eul enunțiativ deconspiră dorința evadării („Aș fi vrut să am un balon umflat cu ultima răsuflare. / Să respir în fiecare an, de ziua mea, câte-o gură”). Masca firescului devoalează parodia, devenind un remediu în emanciparea de agresiunea mediului:

Aseară mama ne-a explicat că unora le ajunge să moară într-o noapte tot ce-au trăit în vreo 70 de ani. Ne-a explicat că tu, dacă ai trăit 54 de ani, trebuie să mori 54 de ani și de-abia după aia îți trece.

Tu ai fost colonel. Eu sunt liniștit. Zodia mea era de mult înscrisă în stelele de pe epoleții tăi. În nopțile de vară, când cerul e senin, iau poziția de drepti.

Consiliul Popular al sectorului 7, Comitetul Executiv vă face cunoscut că prin decretul nr. 149 conferă „Certificatul de deces jubiliar” numele Popescu, prenumele Vasile, cu ocazia împlinirii a 10 ani de la încetarea din viață. Mult stimat tov. colonel, sunt fericit ca să vă felicit din toată inima atât din partea mea cât și a familiei male, cu prilejul conferirii titlului jubiliar. Primiți, vă rog, cele mai sincere urări de bine. Seria D5, nr. 034201. Data nașterii: anul 1985, luna decembrie, ziua 23. Locul nașterii: orașul București. Decesul a fost trecut în registrul stării civile la 23 decembrie 1985. Data decesului: anul 1985, luna decembrie,

ziua 23 (cifre și litere). Locul decesului: orașul București.
Ah, câtă bucurie, cât entuziasm familial
Ne-a produs Consiliul Popular!
Ah, dacă am ști autorul ca să-i strângem mâna cu toată căldura
Dar e indescifrabilă semnătura!
Oricum, sub litera hârtiei
Strălucește Stema României!

Aș fi vrut să am un balon umflat cu ultima răsuflare.
Să respir în fiecare an, de ziua mea, câte-o gură [...].
(Popescu, *Despre tata și noi*, 2002: 301-302)

În genere, speciile consacrate de text reprezintă unități comunicative specifice. Fiecare se caracterizează printr-un potențial specific de roluri ilocutive (Plett 1983: 91).

4. Coerența pragmatică a textului

Heinrich Plett analizează motivul constituirii textului atât sub aspect sintactic, cât și sub aspect pragmatic. În acest sens, perspectiva sintactică se concentrează asupra combinării lineare a semnelor, în timp ce perspectiva pragmatică focalizează atenția asupra actului textualizării, respectiv asupra actului receptării textului. Constatarea că emițătorul și receptorul constituie fundamentul unității și al coeziunii textului are o importanță majoră, deoarece sunt texte cărora li se atribuie cu greu trăsături de „coerență” (*ibidem*: 92). Emițătorul sau receptorul contribuie la realizarea unui text coerent prin înlăturarea lacunelor care pot apărea în comunicare. „Golul coerențial” poate fi completat prin *implicații* (referirea se face la „contextul textual”) sau prin *presupoziții* (referirea se face la „contextul situativ”). Plett insistă asupra diferenței instituite: explicarea implicațiilor din text se realizează în dimensiunea lui „intralingvistică” (sintaxa textului), explicarea presupozițiilor antrenează situația de comunicare cu tot ceea ce presupune (emițător, receptor, cod canal, obiecte etc.), referirea făcându-se la pragmatica textului. Presupozițiile contribuie atât la constituirea textului, cât și la realizarea coerenței acestuia. Actul comunicării prin text și presupozițiile

necesită cunoștințe despre „realitatea extralingvistică”, despre obiectele de referință. Din această cauză, pragmatica textului se intersectează cu semantica textului (*ibidem*: 94-97).

În poezia Marianeii Marin, *Limba scrisă sub pleoape*, stabilirea coerenței textului solicită competența lectorului. Plett subliniază că structura de adâncime este fluctuantă într-un text, în funcție de perspectiva experienței de viață adusă în actul de comunicare. De asemenea, atrage atenția asupra faptului că există o limită a variabilității, reprezentată de contextul lingvistic (1983: 94).

Mariana Marin realizează contextual un paralelism între două epoci și implicit două estetici. Raportarea la modernitate este sugerată prin sintagma „poemul înalt, amețitor”, aluzie la arta poetică în care estetica modernă a excelat. Criticul american Ihab Hassan, inventariind trăsăturile modernismului în opoziție cu cele ale postmodernismului, a subliniat pentru prima categorie o serie de trăsături, precum: „forma (conjuncțională, închisă)”, „ierarhie”, „stăpânire / Logos [dominare]”, „selecție”, „semnificatul”, „codul magisterial”, „metafizică”, „transcendență” etc. (Hassan 1986: 184-185). Competența lectorului poate asocia „poemul înalt” cu poemul metafizic, „înalt”, specific modernismului, în care primatul semnificatului susținea estetic și filosofic gândirea logocentrică. Regretul eului enunțării pentru perioada esteticii moderniste este vizibil în proiecția unei dimensiuni a „literaturii tăcerii” (Graff 1986: 170). Transformările radicale produse în conștiința umană („gândul negru”) au consecințe și în conștiința artistică. Cunoașterea faptului că „sârma ghimpată” indică de obicei un univers concentraționar face parte din pragmatica textului. Avantajul acesteia constă în „concretizarea descrierii în sensul strategiei textuale a emițătorului” (Plett 1983: 94). Într-o comunicare reușită, acest fapt presupune o experiență de viață comună emițătorului și receptorului. Prin text, receptorul dobândește un „element nou”, și anume faptul că poate asocia sintagma „sârmă ghimpată” cu o perioadă nefastă. Particularitatea estetică a acestei perioade constă în ruperea cu trecutul modernist. Din tradiția literară, noua generație, denumită metonimic prin pierderea amplitudinii spirituale („gândul negru”), reține aspecte fragmentare („vor ține minte doar aceste elegii / și o feroce singurătate, / amețitoare, înaltă...”).

Ihab Hassan, trecând în revistă trăsături ale postmodernismului, amintea de: „epuizare/tăcere”, „semnificant”, „metonimie”, „dispersare”, „ironie”, „imanență” etc. (Hassan 1986: 184-185). Dintre acestea, asimilăm pentru pragmatica textului: „epuizare/tăcere”, „metonimie”, „imanență”. Observăm că, în procesul rememorării,

receptorul/lectorul reține exclusiv „elegii” și „o feroce singurătate”. Sfera semantică înrudită (elegie-tristețe-singurătate) camuflează lamentația, regretul pentru o estetică elitistă de mult apusă. „Poemul înalt, amețitor” este substituit prin paralelism sintactic cu „o singurătate, / amețitoare, înaltă...”.

Noua estetică, marcată de alienarea eului în plin progres tehnologic, este înțeleasă ca o prefigurare a sfârșitului. „Limba”, metonimie pentru poem / text / operă, este scrisă „sub pleoape”, sugestie pentru o stare a închiderii, a amurgului, premergătoare sfârșitului. Intuim o prefigurare a curentului apocaliptic.⁴ Tonul pesimist instituit de „singurătatea feroce”, inumană, contrabalansează, în replică, proporțiile absolute („poemul înalt, amețitor – singurătate, / amețitoare, înaltă”):

Vremea poemului înalt, amețitor,
a trecut
gândul negru și sârma ghimpată
vor ține minte doar aceste elegii

și o feroce singurătate,
amețitoare, înaltă...

(Marin, *Limba scrisă sub pleoape*, 1990: 71)

Heinrich Plett subliniază adesea importanța comunicativă a presupuzițiilor. Posibilitatea decodării diferite a presupuzițiilor este direct proporțională cu dependența textului de ele. În textele scrise, nu există posibilitatea „reverificării informative” în contextul situațional. Gradul de dificultate crește dacă între „textualizarea și decodarea textului” se interpune factorul istoric. În intervalul istoric instituit se modifică / se lărgeste „stocul presupuzițiilor posibile”. Aspectul diacronic al premiselor explică, după Heinrich Plett, „evoluția istorică” și „relativitatea analizelor de text”. În acest sens, variabilitatea interpretărilor posibile creează „coerențe și texte diferite între ele”. Pentru Plett, noțiunea

⁴ Gerard Graff identifică două curente în complexul general de atitudini asociate cu postmodernismul: curentul apocaliptic (dominat de sentimentul morții literaturii și a criticii) și curentul vizionar (dominat de sentimentul renașterii unei sensibilități noi din ruinele vechii civilizații) (1986: 170).

pragmatică de „coerență” arată clar că „textul este un fenomen procesual ce are etape evolutive diferite” (1983: 95-97).

5. Concluzii

În lingvistica textuală, conceptul „text” are o dinamică funcțională specifică. Delimitările conceptuale ale textului sunt variate. Din perspectivă semiotică, textul este considerat o „unitate comunicațională”. Dimensiunea pragmatică propusă de Heinrich Plett accentuează „diferența comunicativă”.

Extensiunea pragmatică a textului este, după Plett, subordonată doar comunicării, fapt pentru care fonemul, morfemul și propoziția pot dobândi statut de text. Această trăsătură pragmatică a textului a fost valorificată în poezia postmodernă. Astfel, fonemul are rol în exteriorizarea plictisului existențial (cf. M. Petreu), morfemul cu valențe deictice creează iluzia simultaneității cu actul enunțiativ (cf. Fl. Iaru), iar propoziția din enunțul constatativ consacră deziluzia (cf. A. Bodi).

Delimitarea pragmatică a textului este instituită prin „întreruperea dublă a comunicării”. În acest sens, Plett subliniază rolul semnalelor metapragmatice care marchează „fluxul semiotic”. În textul postmodern, este frecventă diminuarea granițelor dintre diferite tipuri de texte. Textul inserat poate avea și limite interne. Semnalele metapragmatice funcționează ca *topoi* („Topos”). Convențiile de semnalizare transpun registrul oficial în derizoriu. (cf. C. Popescu).

Conceptul „coerență” imprimă textului un caracter procesual. Actul comunicării și presuposițiile sunt în strânsă legătură cu planul referențial. Se impune competența lectorului care generează interpretări variate. Noua estetică este marcată, în textul M. Marin, de alienarea eului în plină expansiune tehnologică, prefigurând sfârșitul.

Dinamica procesuală a textului postmodern deschide perspectiva pragmatică la nivelul receptării în direcția semiozei nelimitate.

SURSE

Bodi, Andrei. 2008. *Oameni obosiți*. Pitești: Paralela 45.

Iaru, Florin. 1984. *La cea mai înaltă ficțiune*. București: Cartea Românească.

Marin, Mariana. 1990. *Atelierele (1980-1984)*. București: Cartea Românească.

Petreu, Marta. 2011. *Apocalipsa după Marta*. Iași: Polirom.

Popescu, Cristian. „Despre tata și noi”, în Mușina, Alexandru. 2002. *Antologia poeziei generației '80*. Ediția a II-a, pp. 301-303. Brașov: AULA.

BIBLIOGRAPHY:

Ducrot, Oswald; Schaeffer, Jean-Marie. 1996. *Noul Dicționar enciclopedic al științelor limbajului*. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Marina Păunescu. București: Babel.

Graff, Gerald. 1986. *Mitul apariției postmodernismului*, în *Caiete critice. Postmodernismul*, nr. 1-2: 170-179. Viața Românească.

Hassan, Ihab. 1986. „Sfășierea lui Orfeu: Spre un concept de postmodernism”, în *Caiete critice. Postmodernismul*, nr. 1-2: 180-187. Viața Românească.

Jakobson, Roman. 1964. „Lingvistică și poetică. Aprecieri retrospective și considerații de perspectivă”. în *Probleme de stilistică. Culegere de articole*. Traducere de Mihai Nasta, pp. 83-125. București: Editura Științifică.

Plett, Heinrich. 1983. *Știința textului și analiza de text. Semiotică, lingvistică, retorică*. București: Univers.

Zafiu, Rodica. 2005. „Modalizarea”. *Gramatica limbii române* (coord. Valeria Guțu Romalo), vol. II, pp. 673-697. București: Editura Academiei Române.